

MAT Á UMHVERFISÁHRIFUM SAMKVÆMT LÖGUM NR. 63/1993 VEGNA LAGNINGAR HRINGVEGAR UM FJALLSÁ OG HRÚTÁ Í ÖRÆFUM AUSTUR-SKAFTAFELLSSÝSLU.

NIÐURSTÖÐUR FRUMATHUGUNAR OG ÚRSKURÐUR SKIPULAGSSTJÓRA RÍKISINS.

1. INNGANGUR

Skipulagsstjóri ríkisins hefur fengið til frumathugunar, samkvæmt lögum nr. 63/1993 um mat á umhverfisáhrifum, lagningu Hringveggar um Fjallsá og Hrútá.

Framkvæmdaraðili: Vegagerðin.

Markmið framkvæmdarinnar: Að bæta vegasamband innan svæðisins og milli Austur- og Suðurlands. Lagfæra á slæma legu vegar og auka þar með umferðaröryggi.

Framkvæmd kynnt í frummatsskýrslu: Hringvegur (Austurlandsvegur) um Fjallsá og Hrútá í Öræfasveit, Austur-Skaftafellssýslu. Áætlað er að byggja 4,3 km langan nýjan veg ásamt 128 m brú á Fjallsá og 44 m brú á Hrútá. Malarnámur verða við farveg Breiðár og í farvegum Fjallsár og Hrútár. Grjótnám er áformað austan við Kvísker, nánar tiltekið við Sortuhól. Um er að ræða 5000 m³ af gróti vegna vegarins og 5000 m³ vegna rofvarna við Jökulsá á Breiðamerkursandi. Vegurinn liggur í landi Fjalls og Kvískerja.

Frumathugun: Framkvæmdin var tilkynnt til embættis skipulagsstjóra ríkisins af Vegagerðinni, Reyðarfirði, þann 19. júní 1995 og frummatsskýrsla lögð fram. Framkvæmdin var formlega móttækin af embætti skipulagsstjóra ríkisins með bréfi til Vegagerðarinnar þann 23. júní 1995. Framkvæmdin var auglýst opinberlega þann 30. júní 1995 í Lögbirtingablaðinu og Morgunblaðinu og Eystra Horni þann 29. júní 1995. Frummatsskýrsla lá frammi til kynningar frá 30. júní til 8. ágúst 1995 hjá Skipulagi ríkisins, Laugavegi 166, Reykjavík, verslun Kaupfélags Austur-Skaftafellinga á Fagurhólsmýri og í Jöklakaffi við Jökulsárlón, Breiðamerkursandi. Ein athugasemd barst á kynningartíma. Leitað var umsagnar tveggja opinberra umsagnaraðila: Náttúruverndarráðs og hreppsnefndar Hofshrepps. Þjóðminjasafni Íslands var send kynning um framkvæmdina.

2. UMSAGNIR

Leitað var umsagnar **Náttúruverndarráðs** með bréfi dagsettu 23. júní 1995.

Náttúruverndarráð sendi umsögn, dagsetta 26. júlí 1995, þar sem segir m.a.:

„Ekki er talið að fyrirhuguð vegagerð muni raska merkum náttúruminum. Náttúruverndarráð samþykkir að gera ekki athugasemdir við veglínuna. Lögð er áhersla á að samráð verði haft við eftirlitsmann Náttúruverndarráðs varðandi mörk jarðefnanáma og frágang þeirra.“

Umsögnin var send Vegagerðinni á Reyðarfirði með símbréfi 28. júlí 1995.

Leitað var umsagnar **Hofshrepps** með bréfi dagsettu 23. júní 1995.

Hofshreppur sendi umsögn dagsetta, 12 ágúst 1995, þar sem segir m.a.:

„Hreppsnefndin telur, að fyrirhuguð veglína sé sú besta þeirra leiða, sem metnar hafa verið og samþykkir hana. Nefndin telur þessar framkvæmdir ekki sjáanlega spilla neinu í umhverfinu, sem þurfi að taka tillit til, á annan hátt en ráð er fyrir gert af hálfu Vegagerðar ríkisins. Hvað varðar grjótnámur vill hreppsnefndin árétta, að gott samráð sé haft við þá bræðurna á Kvískerjum um efnistöku og úrvinnslu þess. Miklu skiptir, að umgengni þar verði í góðu lagi og viðskilnaður verði sem allra bestur. Verktakar fái strangt eftirlit um frágang námanna. Nefndin telur athugandi að grjótnám yrði fremur gert við Múlalæk heldur en við Sortuhól og er ekki sammála álitni Ómars Bjarka, sem kemur fram á bls. 2 í umsögn hans um grjótleitina, að það nám yrði mjög áberandi frá þjóðvegi 1. Stefán Benediktsson segir í sinni greinargerð, að "Kvískerjabræðrum virðist ekki sárt um að láta hann (staðinn) undir fyrirhuguð not". Hreppsnefnd veit að þeim er annþ um hann, en af illri nauðsyn samþykkja þeir þetta samt. Menn gera sér grein fyrir því, að efnistaka við Sortuhól breytir landinu mikið, ef þar verður tekið rofvarnarefni í Jökulsá líka og þörf er á að vera vel opin fyrir öðrum möguleikum, sem e.t.v. eru þrátt fyrir allt fyrir hendi. Niðurstaða: Ekki verður vandamál að fá að taka efni í nýbygginguna Fjallsá og Hrutá, en menn vilja athuga nánar en enn er búið að gera, efnistöku í rofvarmir Jökulsár.“

Umsögnin var send Vegagerðinni á Reyðarfirði með símbréfi 16. ágúst 1995.

Allar umsagnir liggja frammi hjá Skipulagi ríkisins þar til kærufrestur er liðinn.

3. ATHUGASEMDIR

Sigurður Björnsson, Kvískerjum sendi athugasemd sem dagsett er 26. júlí 1995 þar sem segir m.a.:

„Í greinargerð sem Ómar Bjarki Smáráson tók saman fyrir Vegagerðina um staði til grjótnáms í Kvískerjalandi (og víðar) og dagsett er 13. júní 1995 stendur á bls. 2, við önnur greinaskil: "Neðan við klöppina, sunnan við Múlalæk, er grjótdreif sem Vegagerðin hafði áhuga á að

vinna fyrir Hrutá og Fjallsá (ljósmynd 4). Vel getur verið að þarna sé hægt að vinna nokkur þúsund rúmmetra af grjóti, en það þýðir það að fara verður yfir stórt svæði og spjöllin yrðu óþarflega mikil og auk þess áberandi frá þjóðvegi". (Tilvitnun líkur).

Við þetta vil ég gera svofellda athugasemd:

Urðin sem þarna er rætt um, er í meira en þriggja km fjarlægð frá þjóðvegi og að mestu á bak við stóran grjóthól þaðan að sjá. Ekki verður séð að vandkvæði verði á að ganga snyrtilega frá við lok grjóttöku á þessum stað og vegur þangað þarf ekki að sjást tilsýndar.

Í greinargerð Ómars er lýst þeim valkostum til grjótnáms á svæðinu sem athugaðir hafa verið og til greina koma (athuga þarf a.m.k. einn stað í viðbót) og er hætt við að þá verði flesta að nýta til fulls ef ekki finnast aðrir staðir, sem hæpið er. Ómar leggur til að grjót til aðgerða við Jökulsá verði tekið í Heiðinni/norðan við Kvísker. Rétt er að ekki bæri á efnistöku þar frá þjóðvegi og að sjaldgæfar plöntur eru þar ekki, en óhjákvæmilega yrði mikil breyting á svæðinu og er von okkar bræðranna að ekki verði hreift við því svæði ef hægt er að komast hjá því.

Frá sjónarmiði okkar bræðra ætti forgangsröð grjótnáms á þessum slóðum að vera: 1. urðin við Múla, 2. við Sortuhól og 3. Hrutárklettur."

Athugasemdin var send **Vegagerðinni á Reyðarfirði og Náttúruverndarráði** með símbréfi 11. ágúst 1995 og óskað umsagnar um forgangsröð grjótnáms sem kemur fram í bréfi Sigurðar.

Vegagerðin Reyðarfirði svaraði með bréfi, dagsettu 24.ágúst 1995, þar sem segir m.a.:

„Undirbúningur að staðsetningu á grjótnámum var unninn í samráði við Kvískerjabræður. Eins og fram kemur í frummatsskýrslu töldu þeir aðilar sem að athugunum á grjótnámi komu, að staðsetningin væri með samþykki Kvískerjabræðra, en þeir telja forgang annan á staðsetningu á grjótnáminu.

Ómar Bjarki Smárason, jarðfræðingur, var fenginn til að gera úttekt á möguleikum á grjótnámi m.a. vegna hugsanlegra rofvarna við Jökulsá í samræmi við meðfylgjandi bréf frá Helga Jóhannessyni hjá Vegagerðinni og Ragnari F. Kristjánssyni hjá Náttúruverndarráði.

Ljóst er að ríflega það grjót magn (allt að 15-20.000 m³) sem tilgreint er í frummatsskýrslunni næst í urðinni við Múlavísl, (á að vera Múlalæk, innsk. Sk.r.) þ.e.a.s. sem ætlað er að Fjallsá og Hrutá, auk 5000 m³ vegna hugsanlegra rofvarna við Jökulsá á Breiðamerkursandi.

Grjótnám í urðinni mun breyta ásjón á yfirborði lands, sem er mosa- og lyngvaxið með lágvöxnu kjarri á stöku stað. Grjótnámið í Sortuhól mun bæði breyta landslagi að litlu leyti og yfirborði lands, en svæðinu er lýst í skýrslu Ómars Bjarka, jarðfræðings.

Vegagerðin telur grjótnámið í Sortuhól æskilegra og hagkvæmara vegna möguleika á frekara grjótnámi ef framhald verður á landrofi við Jökulsá. Að mati Vegagerðarinnar verður röskun á landi meiri vegna grjótnáms í urðinni frekar en Sortuhól (m.v. það magn sem gert er ráð fyrir í frummatsskýrslunni), þar sem röskun verður á stærra svæði og vegur að urðinni er lengri og fara þarf yfir Múlavísl.

Ef frekari þörf verður á verulegu grjótnámi til rofvarna við Jökulsá verður gerð frekari athugun á svæðinu í ljósi nýrra upplýsinga frá Sigurði Björnssyni á Kvískerjum.

Náttúruverndarráð svaraði með bréfi dagsettu 25. ágúst 1995 þar sem segir:

"Náttúruverndarráð fjallaði um erindi yðar á fundi sínum þann 17. ágúst sl. Náttúruverndarráð leggur til að farið verði eftir tillögum Sigurðar Björnssonar varðandi forgangsröðun svæða til jarðefnavinnslu. Lögð er áhersla á að samráð verði haft við eftirlitsmann Náttúruverndarráðs varðandi vegslóða að og mörk jarðefnisnáma.

Þess má geta þá hefur Sigurður Björnsson á Kvískerjum unnið mörg verk fyrir Náttúruverndarráð í gegnum fjölda ára. Hann hefur einnig verið eftirlitsmanni Náttúruverndarráð í Skaftafellssýslu til ráðgjafar varðandi náttúruverndarsjónarmið vegna mannvirkjagerðar."

Athugasemdin liggur frammi hjá Skipulagi ríkisins þar til kærufrestur er liðinn.

4. NIÐURSTÖÐUR FRUMATHUGUNAR

Lega

Hluti af svæðinu sem vegurinn fer um er á Náttúruminjaskrá en Náttúruverndarráð telur að fyrirhuguð mannvirkjagerð spilli ekki merkum náttúruminum. Vegurinn fer um lítilla gróna og slétta áraura Breiðár, Fjallsár og Hrútár.

Flóð

Hreppsnefnd Hofshrepps hefur bent á að fyrirhuguð brú yfir Hrútá sé mikið styttri en núverandi brú yfir hana, sem var hönnuð á grundvelli mælinga á nýlegu flóðfari í kjölfar mikillar úrkomu. Vegagerðin telur allar mælingar og athuganir á staðnum benda til þess að núverandi brú sé óþarflega löng.

Efnistaka

Vegagerðin vill að malarnámur verði við farveg Breiðár og í farvegum Fjallsár og Hrútár. Grjótnám áformaði Vegagerðin í kletti austan við Kvísker, nánar tiltekið við Sortuhól, þar sem land er að hluta hulið mosa, lyngi og lágvöxnum runnagróðri. Vegagerðin telur að grjótnám í urðinni við Múlalæk muni breyta ásýnd á yfirborði lands minna heldur en ef það væri við Sortuhól. Vegagerðin leggur áherslu á það í matsskýrslunni að efnistöku verði beint á síður viðkvæma staði. Að mati Vegagerðarinnar er nægjanlegt efni í urðinni við Múlalæk.

Landeigendur vilja að grjótnám verði við Múlalæk og að ekki verði hreyft við Heiðinni/norðan við Kvísker (við Sortuhól innsk. Sk.r.) ef hægt er að komast hjá því. **Sveitarstjórn** telur að athugandi sé að grjótnám verði frekar við Múlalæk en Sortuhól. **Náttúruverndarráð** leggur til að farið verði eftir tillögu landeigenda um grjótnám og leggur einnig áherslu á að samráð verði haft við eftirlitsmann þess varðandi lagningu vegslóða að námum, mörk náma og frágang þeirra að efnistöku lokinni.

Fornleifar

Ekki er kunnugt um fornleifar á framkvæmdasvæðinu.

Niðurstaða

Skipulagsstjóri fellst á lagningu vegarins, byggingu brúa á Fjallsá og Hrútá og malarnám eins og því er lýst í matsskýrslu Vegagerðarinnar. Grjótnám til framkvæmda við Fjallsá og Hrútá verði í urð við Múlalæk. Við Múlalæk er einnig fallist á að teknir verði allt að 5000 m³ af grjóti til rofvarna við Jökulsá á Breiðamerkursandi, ef þörf krefur, áður en nánari úttekt hefur farið fram á efnisþörf og efnistökuverndum vegna rofvarnanna.

5. SKIPULAG.

Ekki er í gildi skipulag á þessu svæði. Lagt er til að lega vegarins verði afgreidd samkvæmt 2. mgr. 5. gr. skipulagslaga nr. 19/1964, með síðari breytingum.

6. ÚRSKURÐARORÐ.

Með vísun í 8. gr. laga nr. 63/1993, um mat á umhverfisáhrifum, hefur skipulagsstjóri ríkisins yfirfarið gögn þau sem fram voru lögð af hálfu framkvæmdaraðila við tilkynningu, ásamt umsögnum og athugasemd.

Fallist er á lagningu Hringveggar um Fjallsá og Hrúta eins og honum er lýst í frummatsskýrslu Vegagerðarinnar, að uppfylltum eftirfarandi skilyrðum:

1. Grjótnám verði í grjóturð við Múlalæk og unnið þar í fullu samráði við landeigendur og Náttúruverndarráð.
2. Haft verði samráð við eftirlitsmann Náttúruverndarráðs um slóðagerð að efnistökusvæðum, mörk svæðanna og frágang að efnistöku lokinni.

Skipulagsstjóri ríkisins minnir á skyldur framkvæmdaraðila samkvæmt þjóðminjalögum nr. 88/1989, ef fornleifar finnast við framkvæmdina.

7. KÆRUFRESTUR.

Samkvæmt 14. gr. laga nr. 63/1993 má kæra úrskurð skipulagsstjóra ríkisins til umhverfisráðherra innan fjögurra vikna frá því að hann er birtur eða kynntur fyrir viðkomandi aðila.

Reykjavík 28. ágúst 1995.

Stefán Thors

Þóroddur F. Þóroddsson